

Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru
Older People's Commissioner for Wales

**Cynllun
Cydraddoldeb
Strategol:
Adroddiad Blynyddol
2022-23**

Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru

Mae Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru yn llais ac yn eiriolwr annibynnol ar gyfer pobl hŷn ledled Cymru.

Mae'r Comisiynydd yn gweithredu i diogelu a hyrwyddo hawliau pobl hŷn, rhoi diwedd ar oedraniaeth a gwahaniaethu ar sail oedran, atal cam-drin pobl hŷn, a galluogi pawb i heneiddio'n dda.

Mae'r Comisiynydd yn gweithio i sicrhau Cymru lle mae pobl hŷn yn cael eu gwerthfawrogi, lle mae hawliau'n cael eu cynnal a lle nad oes neb yn cael ei adael ar ôl.

Sut i gysylltu â'r Comisiynydd:

Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru
Adeiladau Cambrian
Sgwâr Mount Stuart
Caerdydd
CF10 5FL

Ffôn: 03442 640670

E-bost: gofyn@comisiynyddph.cymru

Gwefan: www.comisiynyddph.cymru

Trydar: [@comisiwnphcymru](https://twitter.com/comisiwnphcymru)

Fformatau Hygyrch

Os hoffech dderbyn y cyhoeddiad hwn mewn fformat arall ac/neu iaith arall, cysylltwch â ni. Mae pob un o'n cyhoeddiadau hefyd ar gael i'w lawrlwytho a'u harchebu mewn nifer o fformatau gwahanol oddi ar ein gwefan.

Cynnwys

Crynodeb o'r gofynion a phatrwm yr adroddiad	4
Rôl Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru	5
Amcanion Cydraddoldeb y Comisiynydd 2022-23	7
Gwaith y Comisiynydd ar sefydlu cydraddoldeb	10
Atodiad A: Proffiliau'r gweithlu ar 31/03/22	21

Crynodeb o'r gofynion a phatrwm yr adroddiad

Mae Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru yn awdurdod rhestredig dan Reoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 a rhaid iddi lynu at y ddyletswydd gyffredinol i hyrwyddo cydraddoldeb a amlinellir yn Neddf Cydraddoldeb 2010.

Mae'r adroddiad hwn yn canolbwyntio ar y dyletswyddau penodol i Gymru ac Amcanion Cydraddoldeb Strategol y Comisiynydd ar gyfer 2020-24:

- Mae Adran 3 yn egluro rôl y Comisiynydd
- Mae Adran 4 yn nodi Amcanion Cydraddoldeb y Comisiynydd ar gyfer 2020-24
- Mae Adran 5 yn amlinellu gwaith y Comisiynydd ar wreiddio cydraddoldeb, gan gynnwys cynnydd ar gyfer 2022-23 yn erbyn yr Amcanion Cydraddoldeb Strategol
- Atodiad A – Proffiliau'r gweithlu ar 31 Mawrth 2023

Gellir gweld copïau o Gynllun Cydraddoldeb Strategol y Comisiynydd ac adroddiadau blynyddol y gorffennol ar [wefan](#) y Comisiynydd.

Rôl Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru

Corfforaeth Undyn yw'r Comisiynydd a grëwyd dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006. Mae'n endid cyfreithiol annibynnol yn ei hawl ei hun ac yn awdurdod rhestredig i ddibenion Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011.

Mae Deddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006 yn amlinellu nifer o ddyletswyddau statudol i'r Comisiynydd.

1. Hyrwyddo ymwybyddiaeth o fuddiannau pobl hŷn yng Nghymru a'r angen i ddiogelu'r buddiannau hynny.

Defnyddia'r Comisiynydd ei statws i helpu gosod yr agenda ymysg pobl sy'n gwneud penderfyniadau ar bob lefel ynghylch materion sy'n effeithio ar bobl hŷn, gan hyrwyddo trafodaeth gyhoeddus drwy'r cyfryngau.

Rôl allweddol i'r Comisiynydd yw bod yn eiriolwr grymus dros bobl hŷn, gan arwain ac ymyrryd mewn ystod eang a chynyddol o ddadleuon a phrosesau penderfynu ledled Cymru.

2. Hyrwyddo darpariaeth cyfleon i bobl hŷn yng Nghymru, a sicrhau nad oes gwahaniaethu yn eu herbyn.

Hyrwydda'r Comisiynydd newidiadau i'r gyfraith, canllawiau ac arferion er mwyn dileu anghydraddoldeb. Cyflwynna ddelweddau realistig a chadarnhaol o bobl hŷn, gan gydnabod pobl hŷn yn eu holl amrywiaeth.

Unigolion yw pobl hŷn, ac er bod ganddynt rai pryderon cyffredin, nid yw hynny'n lleihau eu statws fel unigolion. Ni ddylai fod un farn gyffredin am bobl hŷn, a cheisia'r Comisiynydd adlewyrchu hyn yn ei gwaith.

Hyrwydda'r Comisiynydd ddealltwriaeth o natur gwahaniaethu yn erbyn pobl hŷn yn ei ffurfiau mwyaf amlwg a'i ffurfiau mwy cuddiedig – ond llawn mor niweidiol – ac mae o'r farn fod mynd i'r afael ag achosion o wahaniaethu mewn modd effeithiol yn gam allweddol er mwyn symud ymlaen ar draws pob maes polisi, nid iechyd a gofal cymdeithasol yn unig.

3. Annog yr arfer gorau wrth drin pobl hŷn yng Nghymru.

Ceisia'r Comisiynydd gyflawni hyn drwy sawl dull, gan gynnwys dod â phobl a thystiolaeth at ei gilydd a, lle bo angen, cyflawni gwaith ymchwil, er mwyn arddangos yr arfer gorau.

Yn bwysicaf oll, bydd yn pwyso dros ddarparu gwasanaethau rhagorol i bobl hŷn mewn modd eang a chyson. Bydd yn annog pobl i newid arferion sydd wedi hen ymsefydlu lle dangoswyd bod dulliau eraill yn gweithio'n well. Bydd yn annog darparwyr gwasanaethau i wynebu'r her o newid er mwyn gallu ateb anghenion pobl hŷn yn well, e.e. rhoi cefnogaeth gynnar i bobl hŷn er mwyn eu harbed rhag mynd yn fwy dibynnol yn ddiweddarach.

4. Parhau i adolygu digonoldeb ac effeithiolrwydd y gyfraith sy'n effeithio ar fuddiannau pobl hŷn yng Nghymru.

Adeilada'r Comisiynydd yr achos dros newid a chyflwyno'r achos hwn I Lywodraeth Cymru a'r Senedd. Sefydla beth yw'r problemau a'r cyfleon drwy ddod ag arbenigwyr cyfreithiol ac eraill at ei gilydd a manteisio ar brofiad a barn pobl hŷn.

Mae'r gyfraith yn rhan hollbwysig o sicrhau grym a gwarchodaeth i bobl hŷn ac o sicrhau unioni cam, ac eto mae'n aml yn gymhleth, yn ddryslyd, yn anodd manteisio arni ac angen ei diwygio. Mae'r Comisiynydd eisoes wedi chwarae rôl gryf wrth argymhell newidiadau a fydd o fudd i bobl hŷn ac eraill.

Isod wele enghreifftiau o'r mathau o weithgaredd y mae'r Comisiynydd wedi ymwneud â nhw:

- Rhoi arweiniad ar y materion sy'n bwysig i bobl hŷn
- Codi proffil pobl hŷn o fewn Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
- Pwyso ar Lywodraeth Cymru
- Adolygu'r modd y bydd cyrff datganoledig yn cyflawni eu Gwaith
- Cyhoeddi canllawiau a safonau
- Cynorthwyo unigolion i wneud cwynion neu sylwadau
- Comisiynu ymchwil neu helpu eraill i wneud hynny
- Cyflawni, comisiynu neu gynorthwyo eraill gyda gweithgareddau addysgol
- Cynnal archwiliadau (ymchwiliadau)
- Cyhoeddi canllawiau anstatudol
- Siarad dros newid deddfwriaeth, canllawiau ac arferion
- Siarad yn gyhoeddus am fethiannau mewn gwasanaethau
- Hyrwyddo ymarfer da

Mae'n bwysig nodi nad yw'r Comisiynydd yn darparu gwasanaethau rheng flaen ac eithrio trwy gyngor a chymorth uniongyrchol a ddarperir i bobl hŷn trwy ein gwaith achosion.

Amcanion Cydraddoldeb ar gyfer 2020-24

Yn dilyn gohirio'r dyddiad cyhoeddi gofynnol gan y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol (Cymru), cyhoeddodd y Comisiynydd Gynllun Cydraddoldeb Strategol ar 1 Hydref 2020 i ddisodli'r cynllun blaenorol a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2016.

Roedd ymgysylltu â phobl hŷn yng Nghymru wedi chwarae rhan hollbwysig yn y gwaith o lunio Amcanion Cydraddoldeb y Comisiynydd. Er mwyn sicrhau bod cydraddoldeb yn rhan annatod o'i holl weithgarwch, mae Amcanion Cydraddoldeb y Comisiynydd ar gyfer 2020-24 yn adlewyrchu gweledigaeth a gwerthoedd y sefydliad yn agos, ac yn cyd-fynd yn agos â'i Strategaeth.

Nododd y Comisiynydd yr amcanion canlynol ar gyfer 2020-24:

1. Hyrwyddo amrywiaeth o fewn gweithlu'r Comisiynydd a sicrhau cyfleoedd cyfartal i'm holl weithwyr

Camau Gweithredu:

- Cadw golwg ar ba mor effeithiol yw ei phrosesau recriwtio er mwyn annog amrywiaeth eang o ymgeiswyr.
- Cofnodi data cynhwysfawr ac ystyrlon am gydraddoldeb cyflogaeth.
- Hyrwyddo dealltwriaeth drylwyr o faterion amrywiaeth a chydraddoldeb ymysg fy ngweithlu drwyddo draw, gyda hyfforddiant arbenigol ar gyfer rolau penodol.
- Parhau i fonitro gwahaniaethau rhwng y rhywiau o ran cyflogau o fewn gweithlu'r Comisiynydd.

2. Sicrhau bod cydraddoldeb yn llywio prosesau mewnol, gan gynnwys wrth wneud penderfyniadau strategol

Camau Gweithredu:

- Gwerthuso ei harferion caffael i sicrhau eu bod yn hyrwyddo cydraddoldeb a sicrhau ei bod yn parhau i fodloni gofynion cydraddoldeb cyfreithiol ar yr un pryd.
- Adolygu a chryfhau rôl ei phroses Asesu Effaith ar Gydraddoldeb fel sail ar gyfer gwneud penderfyniadau.
- Gwerthuso pa mor effeithiol yw ei phrosesau Asesu Effaith ar Gydraddoldeb.

3. Sicrhau bod amrywiaeth pobl hŷn yn cael ei adlewyrchu trwy waith y Comisiynydd drwyddo draw er mwyn gwneud Cymru y lle gorau yn y byd i heneiddio ynddo

Camau Gweithredu:

- Gweithio i sicrhau bod cyrff cyhoeddus yn lleihau'r anghydraddoldebau y mae pobl hŷn yn cael profiad ohonynt
- Gweithio i sicrhau bod pobl hŷn yn cael eu grymuso i wybod beth yw eu hawliau a'u bod yn gallu herio gwahaniaethu yn ei holl ffurfiau.
- Gweithio i sicrhau bod pobl yn deall yr effaith y mae oedraniaeth yn ei chael ar bobl hŷn ac ar gymdeithas.
- Gweithio i sicrhau bod cymunedau yn diwallu anghenion amrywiaeth eang o bobl hŷn.
- Gweithio i sicrhau bod y cymorth y mae pobl sy'n dioddef camdriniaeth yn ei gael yn adlewyrchu anghenion pobl hŷn o bob cefndir.
- Gweithio i sicrhau bod gofal iechyd a chymdeithasol yn diwallu anghenion amrywiaeth eang o bobl hŷn.
- Craffu ar gyrff cyhoeddus a dal y rheini sy'n gyfrifol am achosion o wahaniaethu ar sail oedran yn atebol.
- Gweithio gyda'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol i wneud cynnydd o ran hawliau pobl hŷn ar lefel genedlaethol a rhyngwladol.
- Gweithio gyda Chomisiynydd Plant Cymru i hyrwyddo cyd-gefnogaeth rhwng cenedlaethau.

4. Rhoi cymorth a chefnogaeth i amrywiaeth eang o bobl hŷn i sicrhau bod eu hawliau'n cael eu hamddiffyn ac nad oes neb yn gwahaniaethu yn eu herbyn

Camau Gweithredu:

- Cofnodi data cydraddoldeb a geir yn sgil ymholwyr sy'n cysylltu â fy Nhîm Gwaith Achoser mwyn cynyddu amrywiaeth.
- Gwerthuso proffil amrywiaeth pobl hŷn sydd mewn cysylltiad â fy Nhîm Gwaith Achos.
- Cynyddu ymwybyddiaeth o'r Tîm Gwaith Achos ymhlith pobl hŷn sydd â nodweddion gwarchoddedig.
- Sicrhau y gall pobl hŷn o bob cefndir gael gafael ar fy Nhîm Gwaith Achos.

5. Sicrhau bod gwaith y Comisiynydd yn seiliedig ar brofiadau amrywiaeth eang o bobl hŷn a'i fod yn berthnasol i bawb

Camau Gweithredu:

- Ymgysylltu â'r boblogaeth pobl hŷn yn ei holl amrywiaeth er mwyn dysgu a deall, rhoi gwybodaeth a grymuso.
- Archwilio'n rheolaidd a gwell pa mor hawdd yw ei gwefan i'w defnyddio.
- Sicrhau bod pawb yn gallu deall ei chyfathrebiadau a'u bod yn adlewyrchu amrywiaeth y gymuned pobl hŷn.

Gwaith y Comisiynydd ar sefydlu cydraddoldeb

Fel corff sy'n derbyn arian cyhoeddus, mae gan y Comisiynydd a'i staff amrediad o swyddogaethau statudol a chyfrifoldebau gweinyddol eraill, gan gynnwys:

- Hyrwyddo buddiannau pobl hŷn, gan gynnwys herio arferion gwahaniaethol, annog arferion gorau ac adolygu'r gyfraith.
- Sicrhau bod pobl hŷn ledled Cymru'n gwybod am y swydd.
- Recriwtio, cyflogi, hyfforddi a rheoli staff.
- Caffael gwasanaethau, gan gynnwys tendro am nwyddau a gwasanaethau megis ymchwil.
- Gwobrwyo, cydnabod a thalu i'r staff.
- Rhoi cymorth i bobl hŷn sy'n dymuno gwneud cwyn neu gais i gyrff cyhoeddus neu ddarparwyr gwasanaethau eraill.

Amlinellir yr hyn a gyflawnwyd gan y Comisiynydd yn erbyn ei Hamcanion Cydraddoldeb am y Flwyddyn Ariannol 2022-23 isod:

Amcan 1: Hybu amrywiaeth ymhlith gweithlu'r Comisiynydd a sicrhau cyfleoedd cyfartal i'r holl gyflogeion.

Cam gweithredu: Parhau i adolygu effeithiolrwydd proses recriwtio'r Comisiynydd i annog ystod amrywiol o ymgeiswyr.

Bydd y Comisiynydd yn cynnal adolygiad o'i harferion recriwtio yn dilyn pob penodiad i ddeall yn well y rhwystrau posibl ac i sicrhau wrth recriwtio, bod arferion yn gynhwysol a hygyrch i ystod eang o ymgeiswyr gyda sbectrwm ehangach o nodweddion gwarchoddedig.

Mae'r Comisiynydd yn cyflogi cyfanswm o 18 aelod o staff ac nid oes neb yn dynodi eu hunain fel Du, Asiaidd na Lleiafrif Ethnig Mae'r Comisiynydd yn gweithredu Cynllun Gwarant Cyfweiliad (GIS) sy'n rhoi i unigolion o Gymunedau Du, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig, ac unigolion sydd ag anabledd, yr hawl i fynd ymlaen i gam nesaf y broses ddethol os ydynt yn cyflawni'r meini prawf gofynnol yng nghanam llunio'r rhestr fer.

Mae swyddi gwag yn cael eu hysbysebu drwy amrywiaeth o rwydweithiau i sicrhau bod eu cyrhaeddiad mor eang â phosibl yn ogystal â bod yr wybodaeth ar gael mewn ystod eang o fformatau, ar gais.

Mae'r Comisiynydd yn cydnabod, er gwaethaf cymryd camau i leihau rhwystrau ar gyfer ymgeiswyr Du, Asiaidd neu Leiafrifoedd Ethnig yn benodol, o'r pum rôl a hysbysebwyd yn allanol yn ystod 2022-23, dim ond un ymgeisydd wnaeth ddatgan eu bod o darddiad ethnig nad yw'n Wyn. Mewn ymateb, bydd Cynllun Gweithredu Gwrth-Hiliaeth y Comisiynydd yn cyd-fynd â'r camau y manylir arnynt yn y Cynllun Cydraddoldeb Strategol. Bydd y camau a nodwyd yn y Cynllun Gweithredu Gwrth-Hiliaeth yn cynnwys camau i wella cyfraddau datgelu data Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant yr ymgeiswyr, yn ogystal â nodi a mynd i'r afael ag unrhyw rwystrau o fewn y broses recriwtio. Er enghraifft, bydd y Comisiynydd yn:

- adolygu'r iaith a ddefnyddir o fewn dogfennau recriwtio i leihau rhagfarn ddiarwybod
- parhau i ymgysylltu â rhwydweithiau a grwpiau cymunedol amrywiol o ran diwylliant ac ethnigrwydd i gefnogi'r broses o hyrwyddo cyfleoedd gwaith
- defnyddio'r rhwydwaith Llwybr i'r Bwrdd, ynghyd â dulliau eraill, i hyrwyddo mor eang â phosib unrhyw gyfleoedd yn y dyfodol o fewn y Pwyllgor Archwilio a Risg. Mae'r rhaglen Llwybr i'r Bwrdd wedi'i hanelu'n benodol at bobl Ddu, Asiaidd a Lleafrifoedd Ethnig, a'u cefnogi i fod yn barod ar gyfer y Bwrdd.

Cam gweithredu: Cofnodi data cydraddoldeb cyflogaeth cynhwysfawr ac ystyrion.

Mae gwybodaeth am nodweddion gwarchoddedig yr holl ymgeiswyr yn cael ei chasglu a'i monitro i sicrhau cyfleoedd cyfartal. Hefyd, mae'r Comisiynydd yn parhau i gasglu, monitro a chyhoeddi data cydraddoldeb ar broffil ei gweithlu. Mae'r data hyn ar gael yn Atodiad A.

Yn 2022-23, o'r 45 posib, derbyniwyd 28 o ffurflenni monitro amrywiaeth ochr yn ochr â ffurflenni cais. Fel y soniwyd uchod, bydd y Comisiynydd yn cymryd camau i wella cyfraddau datgelu data Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant yr ymgeiswyr. Yn ei dro, bydd y sylfaen dystiolaeth gryfach hon yn helpu i nodi rhwystrau posib y mae pobl â nodweddion gwarchoddedig yn eu hwynebu yn ystod camau gwahanol o'r broses recriwtio.

Cam gweithredu: Hybu lefel uchel o ddealltwriaeth am faterion cydraddoldeb ac amrywiaeth ym mhob rhan o weithlu'r Comisiynydd, gyda hyfforddiant arbenigol ar gyfer rolau penodol.

Mae'r Comisiynydd wedi ymrwymo i sicrhau bod gan staff lefel briodol o wybodaeth am gydraddoldeb ac amrywiaeth, a sut y gall gweithleoedd ac aelodau staff unigol chwarae eu rhan i ganfod a rhoi sylw i broblemau. Yn ychwanegol at hyn, mae'n bwysig bod staff hefyd yn deall sut y mae cydraddoldeb ac amrywiaeth yn effeithio ar waith y Comisiynydd yn ei rôl i gynorthwyo pobl hŷn yng Nghymru.

Yn ystod 2021-22, trefnwyd rhaglen hyfforddi sylweddol i godi ymwybyddiaeth o faterion yn ymwneud â chydaddoldeb ac amrywiaeth, gyda hyfforddiant cydraddoldeb ac amrywiaeth pellach yn cael ei gyflwyno yn ystod 2022-23.

Fel rhan o'r ymrwymiad i sicrhau'r adolygiad a mabwysiadu arferion da i hybu amgylchedd gweithio cynhwysol sy'n annog dysgu, datblygiad a llesiant cyffredinol, mae gan swyddfa'r Comisiynydd achrediad Gwobr Iechyd y Gweithle Bach (Aur). Mae'r Wobr yn gynllun cydnabyddiaeth cenedlaethol i fusnesau sy'n edrych ar ôl iechyd a llesiant eu cyflogeion ac sy'n dystiolaeth annibynnol o ymrwymiad y Comisiynydd i greu amgylchedd positif yn y gweithle i'r holl staff. I ennill y Wobr Aur rhaid i gyflogwyr ddangos tystiolaeth o ymrwymiad y sefydliad i gael diwylliant sy'n hybu ymddygiad positif ymhlith yr holl staff ac nad yw'n goddef ymddygiad amhriodol.

Yn ystod 2022-23, cyflwynwyd rhaglen o weithdai i gefnogi iechyd a lles corfforol a meddyliol gweithwyr. Yn ychwanegol, lansiodd polisiâu Menopos, Gweithio Hybrid ac absenoldeb i Ofalwyr. Yn ogystal, datblygwyd Strategaeth Iechyd a Lles y Comisiynydd i atgyfnerthu ymrwymiad y Comisiynydd i sicrhau bod unigolion yn cael eu trin yn deg gydag urddas a pharch yn eu hamgylchedd gwaith ac i sicrhau iechyd, diogelwch a lles y gweithlu. Cafodd y Comisiynydd ei hail-ddilysu fel cyflogwr lefel Gwobr Aur yn dilyn proses achredu allanol ym mis Mawrth 2023.

Cam gweithredu: Parhau i fonitro gwahaniaethau cyflog rhwng y rhywiau ymhlith gweithlu'r Comisiynydd.

Mae'r Comisiynydd yn parhau i fonitro'r bwlch cyflog rhwng y rhywiau yn ei gweithlu. Ar 31 Mawrth 2023, mae'r cyflog canolrifol ar gyfer y ddau ryw tua'r un peth, ond mae cyflog cymedrig menywod yn uwch oherwydd bod y Tîm Rheoli Busnes yn fenywod i gyd. Mae hyn yn golygu bod y bwlch cyflog rhwng y rhywiau ar gyfer 2022-23 yn -12.91%, ac am bob £100 y mae dynion yn ei ennill, mae menywod yn ennill £112.91.

Mae'r data hwn ar gael hefyd yn Atodiad A ac yn cael ei gyhoeddi yn y cyfrifon blyneddol.

Amcan 2: Sicrhau bod cydraddoldeb yn llywio prosesau mewnol, gan gynnwys prosesau penderfynu strategol.

Cam gweithredu: Gwerthuso arferion caffael y Comisiynydd i sicrhau eu bod yn hybu cydraddoldeb ac yn parhau i gyflawni gofynion cydraddoldeb cyfreithiol.

Mae'r Comisiynydd yn cynnal adolygiad cyfnodol o'r holl bolisiâu ac arferion caffael i adlewyrchu dyletswyddau statudol, arferion da a dysgu. Mae hyn yn sicrhau bod yr holl ddogfennau tendro'n cael eu hadolygu fel rhan o unrhyw werthusiad o dendrau. Mae pob contractwr sy'n cyflawni contractau am werth is yn ymwybodol o

ddyletswyddau cydraddoldeb ac o ddisgwyliadau'r Comisiynydd pan fydd gwaith yn cael ei wneud ar ei rhan.

Cam gweithredu: Adolygu a chryfhau rôl proses Aseidiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb y Comisiynydd i lywio prosesau penderfynu.

Bydd y Comisiynydd yn bwrw ymlaen â'r gwaith hwn yn 2023-24.

Cam gweithredu: Gwerthuso effeithiolrwydd prosesau Aseidiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb y Comisiynydd.

Bydd y Comisiynydd yn bwrw ymlaen â'r gwaith hwn yn 2023-24.

Amcan 3: Sicrhau bod amrywiaeth pobl hŷn yn cael ei adlewyrchu ym mhob agwedd ar waith y Comisiynydd i wneud Cymru'r lle gorau yn y byd i heneiddio.

Cam gweithredu: Gweithio i sicrhau bod cyrff cyhoeddus yn lleihau anghydraddoldebau a brofir gan bobl hŷn.

Parhaodd y Comisiynydd i weithio mewn partneriaeth ag aelodau o'r grŵp hawliau pobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal, gan ddod â sefydliadau o Gymru a ledled y DU at ei gilydd, gyda'r nod o gryfhau hawliau pobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal.

Ym mis Ebrill 2022, adolygwyd ymatebion awdurdodau lleol a byrddau iechyd i'r canllawiau ffurfiol a gyhoeddwyd ym mis Tachwedd 2021 – a oedd yn nodi'r mathau o gamau gweithredu sydd eu hangen i sicrhau bod pobl hŷn nad ydynt ar-lein yn dal i allu cael mynediad at y gwasanaethau a'r cymorth y gallai fod eu hangen arnynt. Yna rhoddwyd adborth unigol ar feysydd lle gallai camau pellach gael effaith bositif.

Ym mis Medi 2022, cyhoeddwyd adroddiad cryno o ymatebion awdurdodau lleol a byrddau iechyd i dynnu sylw at yr amrywiaeth o brosiectau ac arfer da sydd ar y gweill i gynnig gwybodaeth a gwasanaethau drwy ddulliau nad ydynt yn ddigidol ac i fynd i'r afael ag allgáu digidol ymhlith pobl hŷn a sefydlu hwb arfer da ar y wefan.

Cam gweithredu: Gweithio i sicrhau bod pob person hŷn yn cael eu grymuso i wybod beth yw eu hawliau a'u bod yn gallu herio gwahaniaethu yn ei holl ffurfiau.

Mae'r wybodaeth, y cyngor a'r canllawiau a ddarperir gan y Gwasanaeth Cyngor a Chymorth yn grymuso pobl hŷn a'u teuluoedd yn uniongyrchol ac mae'n eu helpu i ddeall ac i fynnu eu hawliau. Gan fod amgylchiadau pawb sy'n cysylltu â'r Comisiynydd yn wahanol, mae'r cymorth a'r gefnogaeth a ddarperir gan y tîm yn

cael eu haddasu i adlewyrchu anghenion unigol pobl, ac mewn rhai achosion, yn enwedig y rhai mwyaf cymhleth, bydd yn ymyrryd ar ran person hŷn (ar ôl cael eu cydsyniad). Darperir cymorth i alluogi pobl hŷn a'u teuluoedd i herio prosesau penderfynu ac arferion gweithio cyrff cyhoeddus, i'w helpu i lywio drwy systemau, polisïau a phrosesau cymhleth, a hynny'n aml o dan yr amgylchiadau mwyaf anodd a thrallodus.

Ym mis Hydref 2022, lanswyd canllaw newydd i helpu pobl hŷn a'u teuluoedd ddeall hawliau pobl tra'n symud i fyw mewn cartref gofal. Mae'r canllaw yn tanlinellu'r hawliau nad yw pobl yn aml yn ymwybodol ohonynt – fel yr hawl i fod yn rhan o benderfyniadau gofal a hawliau sy'n ymwneud â chyswllt â theulu – ac yn cynnig gwybodaeth am yr hyn y gall pobl ei wneud os ydynt yn poeni nad yw eu hawliau'n cael eu cynnal a sefydliadau a all gynnig help a chefnogaeth. Dosbarthwyd y canllaw i tua 1,000 o gartrefi gofal yng Nghymru, fel y gellir eu cynnwys mewn pecynnau croeso a'u dangos mewn mannau cymunol, yn ogystal ag ysbytai, meddygfeydd, fferyllfeydd, llyfrgelloedd a mannau cymunedol eraill, a'i hyrwyddo drwy hysbysebion papur newydd. Hyd yma, mae dros 7,500 o gopiâu papur wedi'u dosbarthu ac mae'r fersiwn ddigidol wedi'i lawrlwytho dros 700 o weithiau.

Ym mis Mawrth 2023, cynhaliwyd sesiwn holi ac ateb ar-lein ynglŷn â hawliau mewn cartrefi gofal i roi cyfle i bobl hŷn a'u teuluoedd glywed mwy am eu hawliau ac i ofyn unrhyw gwestiynau. Roedd yr adborth o'r sesiwn hon yn bositif iawn, a bydd sesiynau tebyg ar y gweill yn ystod 2023-24.

Cam gweithredu: Gweithio i sicrhau bod effaith rhagfarn ar sail oedran ar gymdeithas yn wybyddus.

Drwy gydol y flwyddyn, fe wnaeth y Comisiynydd hyrwyddo a dosbarthu'r llyfryn 'Gweithredu yn Erbyn Oedraniaeth' sy'n grymuso pobl hŷn i gydnabod a herio gwahanol fathau o oedraniaeth a gwahaniaethu ar sail oedran yn ogystal â darparu manylion cyswllt ar gyfer mudiadau a all gynnig cymorth a chefnogaeth.

Parhaodd y Comisiynydd i ddosbarthu'r canllaw 'sut i osgoi rhagfarn oed wrth gyfathrebu' a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2022, i gyrff cyhoeddus, partneriaid sy'n rhanddeiliaid a gweithwyr proffesiynol eraill sy'n gweithio gyda phobl hŷn ledled Cymru. Mae'r canllaw yn cynnwys awgrymiadau ymarferol er mwyn helpu mudiadau i osgoi iaith a delweddau sy'n gwahaniaethu ar sail oedran yn ogystal ag enghreifftiau o arfer da.

Parhaodd y Comisiynydd i weithio gyda'r Ganolfan Heneiddio'n Well i hyrwyddo canllawiau i newyddiadurwyr ar ysgrifennu am bobl hŷn a heneiddio, sy'n cynnwys gwybodaeth ac awgrymiadau am iaith, tŷn a delweddau, yn ogystal â galw ar Sefydliad Safonau'r Wasg Annibynnol i ddiweddarau ei god i olygyddion i gynnwys oedran fel 'nodwedd warchoddedig'.

Cam gweithredu: Gweithio i sicrhau bod cymunedau'n diwallu anghenion ystod eang o bobl hŷn.

Parhaodd y Comisiynydd i gefnogi Awdurdodau Lleol ledled Cymru i ddatblygu eu cynlluniau oed-gyfeillgar a cheisiadau i ymuno â Rhwydwaith Byd-eang y WHO o Ddinasoedd a Chymuned Oed-gyfeillgar.

Ym mis Mehefin 2022, cynhaliwyd gweminar Oed-gyfeillgar, lle daeth dros 100 o bobl hŷn a mudiadau rhanddeiliaid ledled Cymru at ei gilydd i rannu arfer da ac i gynnig cyfleoedd i'r rhai a fynychodd wneud cysylltiadau newydd i gefnogi gwaith partneriaeth.

Cam gweithredu: Gweithio i sicrhau bod y cymorth i bobl sy'n profi camdriniaeth yn adlewyrchu anghenion pobl hŷn yn eu holl amrywiaeth.

Drwy gydol 2022-23, parhaodd y Comisiynydd i weithio gydag aelodau o'i Grŵp Gweithredu ar Atal Cam-drin a Grwpiau Llywio i rannu a lledaenu gwybodaeth a negeseuon allweddol ledled Cymru, a sicrhau y cymerir camau i roi stop ar gam-drin pobl hŷn.

Ym mis Mehefin 2022, cyhoeddodd y Comisiynydd adroddiad yn archwilio profiadau dynion hŷn o gamdriniaeth, yn seiliedig ar gyfweiliadau cynhwysfawr gyda dynion a gafodd eu cam-drin a mudiadau allweddol a oedd yn cynnig gwasanaethau cymorth ar gamdriniaeth. Ochr yn ochr â'r canfyddiadau allweddol – bod dynion hŷn yn aml yn gyndyn i ofyn am gymorth oherwydd y stigma o fod yn ddyn a oedd wedi'i gam-drin, ac yn wynebu rhwystrau sylweddol wrth chwilio am gymorth a chefnogaeth – galwodd yr adroddiad hefyd am gamau penodol gan Lywodraeth Cymru a chyrff cyhoeddus eraill.

Ym mis Hydref 2022, cynhaliwyd gweminar i archwilio canfyddiadau'r adroddiad uchod a'r camau sydd eu hangen, yn ogystal â rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y cynnydd a wnaed eisoes ac archwilio ffyrdd o gydweithio i adeiladu ar hyn. Mynychwyd y digwyddiad gan dros 230 o gynadleddwyr a glywodd wrth ddyn hŷn a oedd wedi wynebu camdriniaeth ynglŷn â'r rhwystrau wrth gael cymorth, yn ogystal ag arbenigwyr eraill ynglŷn â'r hyn sydd angen ei newid.

Cam gweithredu: Gweithio i sicrhau bod iechyd a gofal cymdeithasol yn diwallu anghenion ystod eang o bobl hŷn.

Wrth i ni ddod o'r pandemig a'r heriau enfawr a grëwyd yn ei sgil, roedd nifer o bobl hŷn yn wynebu argyfwng arall wrth i gostau byw gynyddu ac wrth iddynt gael eu gorfodi i dorri'n ôl ar hanfodion mewn ymdrech i gael dau ben llinyn ynghyd, sy'n rhoi iechyd pobl mewn perygl sylweddol. Ym mis Gorffennaf 2022, datblygodd y Comisiynydd ganllaw ymarferol i bobl hŷn i roi gwybodaeth am gymorth ariannol a'r hawliau sydd ar gael i gynnig cymorth gyda biliau ynni a chostau eraill. Cynhyrchwyd

y canllaw fel copi caled a chafodd ei ddosbarthu i dros 1500 o bobl hŷn a rhanddeiliad.

Roedd cyfran sylweddol o'r ymholiadau a dderbyniwyd gan y tîm Cyngor a Chymorth drwy gydol y flwyddyn yn ymwneud â gofal cymdeithasol (23%) ac iechyd (21%). Cefnogodd tîm y Comisiynydd unigolion i gael mynediad at asesiadau gofal a chymorth; i gefnogi'r broses rhyddhau o'r ysbyty; helpu i godi pryderon am yr amser aros am asesiadau gofal a darpariaeth gofal cartref; ac i ddeall talu am ofal cymdeithasol.

Cam gweithredu: Craffu ar waith cyrff cyhoeddus a dwyn i gyfrif y rhai hynny sy'n gyfrifol am achosion o wahaniaethu ar sail oedran.

Mae'r Comisiynydd yn darparu cymorth uniongyrchol i bobl hŷn a'u cynrychiolwyr drwy ei Gwasanaeth Cyngor a Chymorth. Yn y cyfnod rhwng Ebrill 2021 a Mawrth 2022, roedd y Comisiynydd wedi darparu cymorth i 568 o bobl hŷn, naill ai'n uniongyrchol neu drwy aelodau o'u teulu a oedd wedi cysylltu â'r Comisiynydd ar eu rhan, i'w helpu i ddiogelu eu hawliau ac i herio achosion o wahaniaethu.

Cam gweithredu: Gweithio â Chomisiynydd Plant Cymru i hybu undod rhwng cenedlaethau

Yn ystod 2021-22, mae'r Comisiynydd wedi cefnogi ailsefydlu'r Grŵp Trawsbleidiol ar Undod rhwng Cenedlaethau i hybu undod a dealltwriaeth rhwng cenedlaethau, sy'n hanfodol i herio stereoteipiau a thybiaethau sy'n aml yn arwain at ragfarn a gwahaniaethu ar sail oedran.

Ar ôl sefydlu'r Grŵp Trawsbleidiol, mae'r Comisiynydd wedi parhau i weithio gydag Aelodau o'r Senedd, ymchwilwyr academiaidd allweddol, ymarferwyr sydd â phrofiad o redeg prosiectau sy'n pontio'r cenedlaethau a chynrychiolwyr pobl hŷn ac iau, i gefnogi camau i gryfhau'r cysylltiadau rhwng cenedlaethau ac i hyrwyddo cyfleoedd ar gyfer gweithgareddau rhwng cenedlaethau.

Amcan 4: Darparu help a chefnogaeth i ystod amrywiol o bobl hŷn i sicrhau bod eu hawliau'n cael eu diogelu ac nad ydynt yn dioddef gwahaniaethu.

Cam gweithredu: Cofnodi data cydraddoldeb gan ymholwyr â'r Gwasanaeth Cyngor a Chymorth i gynyddu amrywiaeth.

Parhaodd Gwasanaeth Cyngor a Chymorth y Comisiynydd i dderbyn data cydraddoldeb wrth ymholwyr i'w Gwasanaeth Cyngor a Chymorth drwy ffurflenni adborth. Rhoddir ffurflenni i bob ymholwr ac mae'r ymatebion yn ddienw.

Er bod cwblhau data cydraddoldeb ac amrywiaeth yn ddewisol o hyd, mae gwaith wedi'i wneud i gynyddu cyfradd cwblhau ffurflenni adborth. Mae hyn yn

cynnwys darparu ffurflenni adborth mewn amrywiaeth o fformatau a sicrhau bod ymholwyr yn ymwybodol o'r rhesymau dros gasglu data cydraddoldeb a sut byddwn yn defnyddio gwybodaeth o'r fath.

Cam gweithredu: Gwerthuso proffil amrywiaeth pobl hŷn sydd mewn cysylltiad â'r Gwasanaeth Cyngor a Chymorth.

Rhwng Ebrill 2022 a Mawrth 2023, datgelodd ymholwyr a gysylltodd â'r Gwasanaeth Cyngor a Chymorth ac a roddodd ddata cydraddoldeb fod:

- Ychydig o dan 60% yn fenywod
- Roedd 91% o ymholwyr yn Wyn, gyda 4% yn nodi eu bod yn Asiaidd a 4% yn nodi fel arall
- Cafwyd cynnydd bychan i 57% o ymholwyr a ddywedodd eu bod yn ystyried bod ganddynt anabledd, o 50% y llynedd;
- Dywedodd 76% o ymholwyr fod eu hunaniaeth grefyddol yn Gristnogol, dywedodd 15% nad oedd unrhyw gred neu grefydd, nododd ychydig o dan 7% unrhyw gred grefyddol neu grefydd arall, gydag ychydig dros 2% yn nodi eu bod yn Fwslimiaid
- Ychydig dros 6% o ffurflenni adborth a gwblhawyd yn Gymraeg, sy'n gynnydd o'r flwyddyn flaenorol, lle na chwblhawyd unrhyw ffurflenni yn Gymraeg.

Er bod angen gwneud mwy o waith i wella amrywiaeth yr ymholwyr sy'n cysylltu â'r Gwasanaeth Cyngor a Chymorth, dylid nodi nad yw pobl hŷn fel carfan ar hyn o bryd mor amrywiol o ran ethnigrwydd o'i gymharu â'r boblogaeth oedolion iau yng Nghymru. Er gwaethaf hyn, mae'n galonogol gweld cynnydd yn nifer y bobl sy'n nodi eu bod yn Asiaidd yn cysylltu â'r Gwasanaeth.

Cam gweithredu: Codi ymwybyddiaeth o'r Gwasanaeth Cyngor a Chymorth ymhlith pobl hŷn â nodweddion gwarchoddedig.

Mae'r Comisiynydd wedi ceisio codi ymwybyddiaeth o'i Gwasanaeth Cyngor a Chymorth drwy ddiweddarau'r wybodaeth sydd ar gael i hyrwyddo'r Gwasanaeth. Mae hyn wedi cynnwys diweddarau adran ar wefan y Comisiynydd i gynghori pobl o'u hawliau a'r ffordd y gall y Gwasanaeth Cyngor a Chymorth eu helpu. Mae taflen hyrwyddo newydd a deunyddiau hyrwyddo wedi'u cynhyrchu, sydd wedi'u dosbarthu drwy waith ymgysylltu parhaus y Comisiynydd.

Yn dilyn adolygiad mewnol o'r Gwasanaeth, mae cynllun gweithredu pwrpasol yn cael ei gynhyrchu i sicrhau bod y wybodaeth am y Gwasanaeth Cyngor a Chymorth yn cael ei dosbarthu i bobl hŷn sydd â nodweddion gwarchoddedig ac i sicrhau bod ymgysylltu wedi'i dargedu yn cael ei gyflawni. Ar hyn o bryd, mae ymgysylltu wedi digwydd gydag amrywiaeth o fudiadau sy'n gweithio gyda phobl Ddu, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig hŷn i sicrhau eu bod yn teimlo y gallan nhw gysylltu â'r Gwasanaeth ac i sicrhau bod y Gwasanaeth wedi'i baratoi i ddiwallu eu hanghenion.

Cam gweithredu: Sicrhau bod y Gwasanaeth Cyngor a Chymorth yn hygyrch i bob person hŷn.

Yn dilyn adolygiad mewnol o'r Gwasanaeth Cyngor a Chymorth, mae gwaith yn mynd rhagddo i godi ymwybyddiaeth o'r gwasanaeth ymhlith pobl hŷn sydd â nodweddion gwarchoddedig a hygyrchedd y gwasanaeth. Darperir gwybodaeth am y gwasanaeth mewn gwahanol fformatau ac ieithoedd. Ym mis Mawrth 2023, treialwyd sesiwn holi ac ateb ar-lein ar gyfer pobl hŷn i gwrdd ac i siarad â'r tîm Cyngor a Chymorth. Mae sesiynau pellach ar y gweill ar gyfer 2023-24.

Amcan 5: Sicrhau bod gwaith y Comisiynydd yn cael ei ategu gan brofiadau ystod amrywiol o bobl hŷn a'i fod yn gwbl hygyrch.

Cam gweithredu: Ymgysylltu â holl amrywiaeth y boblogaeth hŷn i ddysgu a deall, hysbysu a grymuso.

Drwy gydol 2022-23, roedd y Comisiynydd wedi parhau i ymgysylltu'n rheolaidd â phobl hŷn ar hyd a lled Cymru i glywed yn uniongyrchol ganddynt am eu profiadau ac unrhyw broblemau a heriau yr oeddent yn eu hwynebu, yn ogystal â'u barn am y camau sydd eu hangen i fynd i'r afael â'r rhain.

Mae'r Comisiynydd wedi parhau i gwrdd â Chadeiryddion y prif grwpiau pobl hŷn - Active Wales, Cynghrair Pobl Hŷn Cymru, y Confensiwn Pensiynwyr Cenedlaethol a Senedd Pobl Hŷn Cymru a Fforwm Pensiynwyr Cymru – i glywed ganddynt am brofiadau eu haelodau ac i rannu gwybodaeth allweddol a diweddariadau.

Ym mis Mehefin 2022, mynychodd tîm y Comisiynydd Ffair Iechyd Lleiafrifoedd Ethnig Race Equality First i rannu gwybodaeth ac adnoddau ac i glywed am bryderon anghydraddoldebau iechyd y rhai a oedd yn bresennol.

Gan adeiladu ar waith y Grŵp Cyngorol a sefydlwyd yn 2021, rhoddodd y Comisiynydd gymorth i 14 o fudiadau ac unigolion â chysylltiadau cymunedol cryf i archwilio profiadau bywyd pobl hŷn o gymunedau Du, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig, gan glywed lleisiau pobl hŷn o ystod eang o gymunedau sy'n nodi eu bod yn Ddu, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig, gan gynnwys cymunedau ffoaduriaid a Sipsiwn-Teithwyr, drwy gyfweiliadau ansoddol, lled-strwythuredig, trylwyr i nodi materion allweddol sy'n effeithio ar sawl grŵp, yn ogystal â heriau sy'n effeithio ar fywydau pobl hŷn o gymunedau penodol. Caiff y canfyddiadau eu defnyddio i gefnogi'r broses o weithio mewn partneriaeth â phobl hŷn o gymunedau Du, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig, yn ogystal â mudiadau sy'n cynrychioli eu buddiannau, i ysgogi newid a gwelliannau.

Cam gweithredu: Archwilio'n rheolaidd a gwella'n barhaus hygyrchedd gwefan y Comisiynydd.

Mae gwefan y Comisiynydd ar ei newydd wedd, a aeth yn fyw ym mis Mawrth 2022 yn dilyn cyfres o sesiynau ymgysylltu â phobl hŷn a rhanddeiliad i lywio ei datblygiad, wedi'i chynllunio i fodloni safon hygyrchedd rhyngwladol WCAG 2.1 AA ac mae'n galluogi'r Comisiynydd i gydymffurfio â Rheoliadau Hygyrchedd Cyrff y Sector Cyhoeddus (Gwefannau a Chymwysiadau Symudol) (Rhif 2) 2018.

Nododd yr archwiliad hygyrchedd diweddaraf, a gynhaliwyd ym mis Ionawr 2023, nifer fach o fân ddiweddariadau gofynnol, a nodir yn y datganiad hygyrchedd ar wefan y Comisiynydd. Mae cynllun/amserlen yn ei le i wneud y diweddariadau hyn (lle bo'n gymesur).

Cam gweithredu: Sicrhau bod cyfathrebiadau'r Comisiynydd yn hygyrch i bawb ac yn adlewyrchu amrywiaeth pobl hŷn.

Mae Canllaw Arddull Gyfathrebu'r Comisiynydd yn rhoi canllawiau ar sut i gyfathrebu ag ystod eang o gynulleidfaedd mewn ffordd glir a chryno, drwy ddefnyddio iaith glir a delweddau addas.

Mae cyhoeddiadau sy'n cael eu cynhyrchu'n benodol ar gyfer pobl hŷn ar gael yn y fformatau canlynol:

- Digidol
- Copi caled
- Hawdd ei ddeall
- BSL
- Fersiynau Sain

Mae fersiynau print bras a braille o ddogfennau hefyd ar gael ar gais.

Bydd y Comisiynydd hefyd yn parhau i ymgysylltu â phobl hŷn i ofyn am adborth ar gyhoeddiadau drafft, gan gynnwys adborth am hygyrchedd.

Atodiad C: Proffiliau'r gweithlu ar 31/03/23

Gwybodaeth cyfrif pennau

1. Rhaid i gorff rhestredig yng Nghymru gasglu a chyhoeddi'n flynyddol nifer y bobl a gyflogir gan yr awdurdod ar 31 Mawrth bob blwyddyn fesul nodwedd warchoddedig.

- Oed
- Trawsrywedd
- Rhyw
- Anabledd
- Beichiogrwydd a mamolaeth
- Cyfeiriadedd rhywiol
- Hil – yn cynnwys tarddiad ethnig neu genedlaethol, lliw neu genedl
- Crefydd neu gred – yn cynnwys diffyg cred

Bydd y Comisiynydd yn ymgymryd ag arolwg staff blynyddol i gasglu data cydraddoldeb rheolaidd. Mae'r arolwg hwn yn gyfrinachol ac mae'r ymatebion yn ddiennw. Am y flwyddyn 2022/23, cafodd y Comisiynydd 19 ymateb allan o 19 posib. Ond oherwydd maint y sefydliad, lle bo'r ffigurau'n cyfrif am lai na 10%, tynnwyd y manylion allan er mwyn sicrhau na ellir adnabod unigolion.

Nifer y bobl a gyflogir fesul Nodwedd Warchoddedig:

Oed	
16-24	-
25-34	-
35-44	8
45-54	5
55-64	3
65 a throsodd	-
Dewis Peidio Dweud	-

Rhyw	
Gwryw	4
Benyw	15
Dewis Peidio Dweud	-

Ai'r rhyw a briodolwyd ichi pan gawsoch eich geni yw'r rhyw yr ydych yn ei arddel nawr?

Ie	19
Na	-
Dewis Peidio Dweud	-

Cyfeiriadedd rhywiol

Deurywiol	-
Dyn Hoyw	-
Menyw Hoyw / Lesbiad	-
Heterorywiol / Strêt	16
Anrhywiol	-
Arall	-
Dewis Peidio Dweud	-

Statws Perthynas

Wedi priodi	9
Wedi ysgaru	-
Mewn partneriaeth sifil	-
Sengl	-
Yn cyd-fyw	7
Wedi gwahanu	-
Yn weddw	-
Mae'n well gen i beidio â dweud	-

Crefydd neu Gred

Dim crefydd na chred	11
Cristion (pob enwad)	7
Bwdydd	-
Hindw	-
Iddew	-
Mwslim	-
Sikh	-
Unrhyw grefydd neu gred arall	-
Dewis peidio dweud	-

Hunaniaeth Genedlaethol	
Cymreig	17
Albanaidd	-
Seisnig	-
Gogledd Iwerddon	-
Gwyddelig	-
Prydeinig	-
Sipsi neu Deithiwr Gwyddelig	-
Mae'n well gen i beidio â dweud	-

Tarddiad Ethnig	
Gwyn	19
Grwpiau Aml-ethnig/Cymysg	-
Asiaidd	-
Du/Affricanaidd/Caribiaidd	-
Arall	-

Dibynyddion	
Dim	12
Plant dan 18	6
Plant dan 25 ac mewn addysg lawn am-ser	-
Unigolyn 60 oed neu hŷn	-
Mae'n well gen i beidio â dweud	-

Anabledd	Oes	Na / Amh	Dewis Peidio Dweud
Oes gennych anabledd, yn eich tyb chi?	0	17	-
Oes gennych anabledd fel y'i diffinnir gan y Ddeddf Cydraddoldeb?	-	16	-
Oes gan o leiaf un person sy'n ddibynnol arnoch anabledd?	-	17	-

Cymerwyd y data isod o gofnodion Adnoddau Dynol yn hytrach na thrwy'r arolwg staff blynyddol.

Beichiogrwydd a Mamolaeth	
Nifer gweithwyr beichiog yn ystod 2022/23	0
Nifer gweithwyr yn cymryd Absenoldeb Mamolaeth yn ystod 2022/23	0

2. Rhaid i gorff rhestredig yng Nghymru gasglu a chyhoeddi bob blwyddyn nifer y dynion a'r menywod a gyflogir, wedi'u didoli yn ôl y categorïau canlynol:

Swydd	Dyn	Menyw	Cyfan
Gweinyddwr	0	0	0
Swyddog Cymorth/Cynorthwyol a Swyddog	2	3	5
Swyddog	0	5	5
Pennaeth / Arweinydd	2	4	6
Cyfarwyddwyr / Prif Swyddog Gweithredol	0	2	2
Comisiynydd	0	1	1

Cyflog a Gradd	Dyn	Menyw	Cyfan
22,152 – 25,615 / A	0	0	0
26,894 – 29,640 / B	2	3	5
32,458 – 37,440 / C	0	5	5
41,704 – 47,840 / D	2	3	5
53,435 – 58,240 / E	0	1	1
59,800 – 65,570 / F	0	2	2
90,000* / Commissioner	0	1	1

*Pennwyd y Lefel Cyflog gan y Corff Adolygu Cyflogau Uwch

Math o Contract	Dyn	Menyw	Cyfan
Parhaol	4	14	18
Tymor Penodol	0	1	1
Dros Dro	0	0	0

Patrwm Gweithio	Dyn	Menyw	Cyfanswm
Amser Llawn	4	12	16
Rhan Amser	0	3	3
Oriau Cywasgedig	0	0	0

Recriwtio

3. Rhaid i gorff rhestredig yng Nghymru gasglu a chyhoeddi bob blwyddyn nifer y bobl sydd wedi gwneud cais am swyddi gyda'r corff yn ystod y flwyddyn ddiwethaf

Mae'r Comisiynydd yn monitro ei phroses recriwtio drwy'r amser i sicrhau bod pob mesur yn cael ei gymryd i geisio cynyddu amrywiaeth ymysg ei staff.

Mae ffurflenni cais ar gael yn barod mewn fformatau gwahanol ac mae hysbysebion recriwtio yn cael eu lleoli'n eang gan ddefnyddio amrywiol gyfryngau. Mae gan y Comisiynydd Bolisi Urddas yn y Gwaith, ac mae hi'n mabwysiadu arferion da ar gyfer ei phroses recriwtio. Dim ond staff yr adran Adnoddau Dynol sy'n gweld yr holl wybodaeth am nodweddion gwarchoddedig mewn ffurflenni cais, ac nid yw'r wybodaeth yn cael ei rhannu â'r panel dethol. Hefyd, mae addasiadau rhesymol ar gael i bob ymgeisydd sy'n gofyn amdanynt.

Fe wnaeth y Comisiynydd recriwtio'n allanol i bump swydd yn ystod 2022/23.

Mae'r tabl isod yn dangos nifer yr ymgeiswyr a wnaeth gais am bob swydd:

Swydd	Nifer yr ymgeiswyr
Cyfarwyddwr Polisi	24
Swyddog Polisi a Materion Cyhoeddus	3
Cynorthwy-ydd Polisi a Materion Cyhoeddus	7
Swyddog Gwasanaethau Corfforaethol	4
Arweinydd Polisi ac Ymarfer	2
Arweinydd Polisi ac Ymarfer (ail-hysbysebu)	5

Mae pob ymgeisydd mewnol ac allanol yn cael y cyfle i lenwi ffurflen Monitro Amrywiaeth ar adeg gwneud cais. Ond nid yw pob ymgeisydd yn dewis llenwi'r ffurflen a'i chyflwyno. Derbyniodd y Comisiynydd 28 o ffurflenni Monitro Amrywiaeth a oedd yn gysylltiedig â'r broses recriwtio allanol a gynhaliwyd yn ystod 2022/23.

Oed	
16-24	2
25-34	6
35-44	11
45-54	5
55-64	4
65 a throsodd	0
Dewis Peidio Dweud	0

Rhyw	
Gwryw	10
Benyw	17
Dewis Peidio Dweud	1

Ai yr un hunaniaeth o ran rhywedd sydd gennych â'r rhywedd a ddynodwyd yn wreiddiol pan gawsoch eich geni?	
Ie	26
Na	0
Dewis Peidio Dweud	1

Cyfeiriadedd rhywiol	
Deurywiol	2
Hoyw / Lesbiad	1
Heterorywiol	24
Anrhywiol	0
Arall	0
Dewis Peidio Dweud	1

Statws Perthynas	
Priod	11
Wedi ysgaru	3
Partneriaeth Sifil	0
Sengl	8
Cyd-fyw	4
Wedi gwahanu	1
Gweddw	0
Prefer not to say	1

Crefydd neu Gred	
Dim crefydd na chred	18
Cristion (pob enwad)	8
Bwddydd	0
Hindw	0
Iddew	0
Mwslim	0
Sikh	0
Unrhyw grefydd neu gred arall	1
Dewis peidio dweud	1

Hunaniaeth Genedlaethol	
Cymreig	21
Albanaidd	0
Seisnig	0
Gogledd Iwerddon	0
Gwyddelig	0
Prydeinig	7
Sipsi neu Deithiwr Gwyddelig	0
Arall	0
Mae'n well gen i beidio â dweud	0

Tarddiad Ethnig	
Gwyn	27
Grwpiau Aml-ethnig/ Cymysg	1
Asiaidd	0
Du/Affricanaidd/Caribïaidd	0
Arall	0

Anabledd	Oes	Na / Amh	Dewis Peidio Dweud
Oes gennych anabledd, yn eich tyb chi?	1	27	0
Oes gennych anabledd yn ôl diffiniad Deddf Gydraddoldeb 2010?	2	25	0

Dibynyddion	
Plant dan 18	9
Plant dan 25 mewn addysg amser llawn	2
Rhywun 60+ oed	0
Dibynyddion eraill	0
Dim	17
Dewis peidio dweud	0

Mae gan o leiaf un o'm dibynyddion anabledd	
Oes	3
Na	9
Dewis peidio dweud	0
Amherthnasol	16

Ni chasglwyd data ynglŷn â beichiogrwydd a mamolaeth yng nghyswllt gweithgaredd recriwtio am 2022/23.

- 4. Rhaid i gorff rhestredig yng Nghymru gasglu a chyhoeddi bob blwyddyn nifer y gweithwyr sydd wedi gwneud cais am newid swydd o fewn yr awdurdod, gan nodi faint fu'n llwyddiannus yn eu cais a faint na fu'n llwyddiannus.**

Ni wnaeth unrhyw aelod staff gais am newid swydd o fewn y sefydliad.

Dysgu a Datblygu

- 5. Rhaid i gorff rhestredig yng Nghymru gasglu a chyhoeddi bob blwyddyn nifer y gweithwyr sydd wedi gwneud cais am hyfforddiant a faint fu'n llwyddiannus yn eu cais.**

Fel y nodir ym Mholisi Dysgu a Datblygu'r Comisiynydd, mae'r Comisiynydd yn anelu at fod yn sefydliad dysgu a bydd yn meithrin y sgiliau a'r wybodaeth y bydd eu hangen ar staff i lwyddo yn eu swyddi. Mae'r polisi hwn felly yn cefnogi diwylliant o ddysgu a datblygu staff rhagorol ar bob lefel. Mae gweithwyr yn cael eu hannog i fanteisio ar gyfleoedd dysgu a datblygu sy'n berthnasol i'w swyddi a'u datblygiad personol.

Bydd y Comisiynydd yn:

- darparu amgylchedd gweithio heriol, lle anogir staff i ddatblygu a magu sgiliau newydd a phrofiad.
- darparu amrediad o gyfleon datblygu i staff a fydd yn gyson ag anghenion strategol a gweithredol y Comisiynydd.
- sicrhau y caiff pob aelod staff newydd ddealltwriaeth sylfaenol o rôl, swyddogaeth, polisiau a gweithdrefnau'r Comisiynydd wrth gael eu sefydlu yn eu swydd.
- asesu anghenion dysgu a datblygu'r Comisiynydd ac unigolion a llunio dadansoddiad anghenion hyfforddi a dysgu'r Comisiynydd.
- cynnal cynlluniau hyfforddi a datblygu unigol a chytuno arnynt gyda phob aelod staff fel rhan o'r broses gwerthuso perfformiad.
- adolygu cynlluniau unigolion a'r Comisiynydd o leiaf bob blwyddyn; asesu effeithiolrwydd ymyriadau hyfforddi a bwydo hynny'n ôl i gynlluniau wedyn.

Mae'r holl weithwyr yn cael cyfle cyfartal o ran hyfforddiant. Cymeradwyodd y Comisiynydd bob cais gan weithiwr am weithgarwch dysgu a datblygu (hyfforddiant) yn ystod 2022/23 (4).

6. Rhaid i gorff rhestredig yng Nghymru gasglu a chyhoeddi bob blwyddyn nifer y gweithwyr a gwblhaodd yr hyfforddiant.

Cwblhaodd pob un o'r 4 gweithiwr yr hyfforddiant, a gyflawnwyd naill ai fel hyfforddiant unigol neu fel hyfforddiant corfforaethol lle'r oedd pob gweithiwr yn mynychu.

Trefniadau Cwyno

7. Rhaid i gorff rhestredig yng Nghymru gasglu a chyhoeddi bob blwyddyn nifer y gweithwyr a fu'n ymwneud â threfn gwyno naill ai fel achwynwr neu fel rhywun y gwnaed cwyn yn ei erbyn.

Ni fu yr un o weithwyr y Comisiynydd yn ymwneud â threfniadau cwyno boed hynny fel achwynwr neu fel rhywun y gwnaed cwyn yn ei erbyn yn ystod 2022/23.

Trefniadau Disgyblu

8. Rhaid i gorff rhestredig yng Nghymru gasglu a chyhoeddi bob blwyddyn nifer y gweithwyr fu'n destun trefniadau disgyblu.

Ni fu yr un o weithwyr y Comisiynydd yn destun gweithdrefnau disgyblu yn ystod 2022/23.

Ymadawyr

9. Rhaid i gorff rhestredig yng Nghymru gasglu a chyhoeddi bob blwyddyn nifer y gweithwyr a adawodd gyflogaeth yr awdurdod.

Yn ystod 2022/23, ymadawodd pedwar aelod staff â'u swyddi ar sefydliad y Comisiynydd.

Gan fod pob data ar gydraddoldeb staff yn ddiennw, does dim data penodol ar gael am nodweddion gwarchoddedig y staff hyn. Ond mae'r Comisiynydd yn dal gwybodaeth am oed a rhyw i ddibenion adnoddau dynol ynglŷn a'r staff penodol hyn, a dyma'r wybodaeth:

Oed	
16-24	-
25-34	1
35-44	1
45-54	1
55-64	-
65 a Hŷn	1
Dewis Peidio Dweud	-

Rhyw	
Gwryw	3
Benyw	1